

Warszawa, dnia 5.06.2013 r.

RPO-726428-VII-720.6/13/MF

Raport
Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji
Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych lub Doprowadzonych
do Wytrzeźwienia Komendy Powiatowej Policji w Lublińcu

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 6 marca 2013 r. do pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia Komendy Powiatowej Policji w Lublińcu (dalej: PdOZ lub Izba), udali się przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji (dalej: KMP lub Mechanizm): Justyna Józwiak (politolog w zakresie resocjalizacji), Przemysław Kazimirski, Michał Kleszcz (prawnicy) oraz Magdalena Filipiak (prawnik, psycholog).

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób zatrzymanych i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania Izby przedstawionej przez podkom. Marka Wręczyckiego – Zastępcę Naczelnika Wydziału Prewencji oraz sierż. sztab. Krzysztofa Broniarka – Asystenta Wydziału Prewencji, a także funkcjonariusza Policji pełniącego służbę w PdOZ;

- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla osób zatrzymanych;
- zapoznaniu się z następującą dokumentacją PdOZ: regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, kartą zapoznania się z regulaminem pobytu osób w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, książką wizyt lekarskich, książką przebiegu służby, rejestrem osób przebywających w PdOZ, wybranymi protokołami zatrzymań z zaświadczeniami lekarskimi o możliwości pobytu w PdOZ.

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji poinformowali Komendanta Powiatowego Policji w Lublińcu o ustaleniach poczynionych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali ich wyjaśnień.

Ponadto w trakcie wizytacji analizie poddano nagranie z monitoringu zawierające zapis przyjęcia osoby zatrzymanej do PdOZ.

Po zakończeniu wizytacji analizie poddano: zestawienie liczbowe osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia w jednostkach organizacyjnych Policji w okresie od 1 stycznia 2012 r. do 28 lutego 2013 r., zeszyt szkoleń - program szkolenia zawodowego funkcjonariuszy w zakresie metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniach PPdOZiP KPP Lubliniec, sprawozdanie z wizytacji pomieszczeń dla osób zatrzymanych w Komendzie Policji w Lublińcu przeprowadzonej w dniu 16 maja 2012 roku przez Sędziego Sądu Okręgowego w Częstochowie wizytatora ds. karnych wykonawczych Józefa Juszczyka, protokół kontroli sanitarnej przeprowadzonej w dniu 13 lutego 2013 roku oraz protokół z kontroli pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych w KPP Lubliniec.

2. Legalność zatrzymania

Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn zatrzymanych w związku z popełnieniem przestępstwa lub doprowadzeniem w celu wytrzeźwienia.

sytuacja została zakwalifikowana jako wydarzenie nadzwyczajne, czy też nie? A jeśli nie, to z jakich powodów?

W sprawie zastosowania środków przymusu bezpośredniego nie prowadzi się oddzielnej dokumentacji, każdy taki przypadek odnotowuje się w książce przebiegu służby. Wizytujący w analizowanej dokumentacji nie znaleźli zapisów świadczących o stosowaniu środków przymusu bezpośredniego w Izbie.

Kontrola osobista osób zatrzymanych odbywa się w dyżurce funkcjonariusza Policji pełniącego służbę w PdOZ. Pomieszczenie to nie jest objęte monitoringiem. Zgodnie z uzyskanymi informacjami, przeszukanie umieszczanych w jednostce kobiet dokonywane jest przez funkcjonariuszki Policji, które pełnią dyżur w danym dniu w Komendzie Powiatowej Policji w Lublińcu.

Z uzyskanych informacji wynika, że w analizowanym okresie nie prowadzono postępowania dyscyplinarnego przeciwko pracownikom Izby, jak również postępowania sądowego przeciwko Izbie lub jej personelowi.

W jednostce nie prowadzi się rejestru skarg osób pozbawionych wolności. Zasadą jest przekazywanie osobom zainteresowanym złożeniem skargi papieru oraz długopisu. W analizowanym okresie żaden z zatrzymanych nie złożył skargi na traktowanie przez funkcjonariuszy podczas pobytu w Izbie.

4. Prawo do ochrony zdrowia

Na terenie PdOZ wyznaczony jest pokój wizyt lekarskich, jednakże nie został on w pełni urządzony. Z przekazanych wizytującym informacji wynika, iż każda osoba zatrzymana lub doprowadzona w celu wytrzeźwienia zostaje poddana badaniu w Szpitalu Blachownia – Prywatnej Przychodni Lekarskiej. Ponadto lekarze pracujący w Szpitalu sprawują opiekę medyczną w nagłych przypadkach nad umieszczonymi w PdOZ.

Krajowy Mechanizm Prewencji pozytywnie ocenia praktykę, zgodnie z którą badaniu poddawane są wszystkie osoby umieszczane w PdOZ. Przyjęcie takiego rozwiązania wychodzi naprzeciw normom międzynarodowym dotyczącym dostępu do opieki medycznej w trakcie pozbawienia wolności. Warto tu wskazać chociażby na

Zasadę 24 Zbioru zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia, zgodnie z którą *osobie aresztowanej lub uwięzionej, tak szybko po przyjęciu do miejsca aresztowania lub uwięzienia, jak będzie to możliwe, zostanie zaproponowane odpowiednie badanie lekarskie, a później, kiedy będzie to potrzebne, zapewniona opieka medyczna i leczenie. Opieka medyczna i leczenie zostaną zapewnione bezpłatnie* (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 roku).

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zwrócili jednocześnie uwagę, iż z analizy jednego z losowo wybranych protokołów zatrzymań - dotyczącego zatrzymanego – wynikało, iż nie został on poddany badaniu lekarskiemu. Krajowy Mechanizm Prewencji prosi o wyjaśnienie tej sprawy oraz zaleca wobec powyższego dopilnowanie, aby przyjęta w jednostce praktyka badania wszystkich osób przyjmowanych do PdOZ była rzetelnie realizowana.

Od 2012 r. do dnia wizytacji odnotowano 15 wizyt lekarskich (w tym: 14 wizyt lekarskich w 2012 r. oraz 1 wizyta lekarska w 2013 r.). Książka wizyt lekarskich prowadzona jest bardzo czytelnie i rzetelnie, podobnie jak cała dokumentacja Izby.

Warto odnotować, iż od dnia 7 grudnia 2011 r. do każdego badania dołączona zostaje karta medycznych czynności ratunkowych, w której znajduje się m. in. wywiad, badanie, rozpoznanie i postępowanie z pacjentem. W książce umieszcza się zapis o dopuszczalności dalszego pobytu osoby badanej w pomieszczeniu przeznaczonym dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Zdarza się także, iż zaleca się przyjęcie osoby do szpitala.

5. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osób zatrzymanych i umieszczonych w PdOZ jest *Regulamin pobytu osób w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* (dalej: regulamin). Treść aktualnie obowiązującego regulaminu wraz z wykazem instytucji stojących na straży praw człowieka została udostępniona po zewnętrznej stronie drzwi dyżurki Izby. Ponadto funkcjonariusze pełniący dyżur w PdOZ dysponują egzemplarzami

obowiązującego regulaminu przetłumaczonymi na języki obce (angielski, niemiecki, rosyjski).

W dniu przeprowadzania wizytacji PdOZ we wszystkich pokojach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia udostępniono kopię regulaminu oraz wykaz instytucji stojących na straży praw człowieka. Dokumenty te zostały wywieszane nad miejscem, w którym osoba zatrzymana lub doprowadzona w celu wytrzeźwienia może usiąść i w spokoju zapoznać się z ich treścią. Krajowy Mechanizm Prewencji pozytywnie ocenia starania podjęte w celu zagwarantowania realizacji prawa do informacji osobom umieszczonym w PdOZ.

6. Personel

W dniu przeprowadzania wizytacji do obsługi PdOZ zatrudnionych było 5 profosów pełniących jednoosobowo dyżur w systemie 12-godzinnym.

Analiza zeszytu szkoleń wskazuje na fakt, iż funkcjonariusze Policji pełniący służbę w PdOZ przechodzą szkolenie, którego przedmiotem jest m.in. prawidłowe wykonywanie czynności służbowych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, poprawne dokumentowanie służby oraz wykonywanych czynności, a także omówienie praw osób zatrzymanych oraz instytucji stojących na straży praw człowieka.

Z uwagi na fakt, iż praca funkcjonariuszy Policji pełniących dyżur w PdOZ wymaga od nich nie tylko wiedzy merytorycznej, ale także wysokiego poziomu kompetencji interpersonalnych, nie ulega wątpliwości, że pogłębianie wiedzy w obszarze metod i form pełnienia służby w pomieszczeniach jest niewystarczające. Zgodnie bowiem z rekomendacją zawartą w § 60 Drugiego Raportu Generalnego Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) [CPT/Inf (92)3]: „(...) zdolność do komunikacji interpersonalnej powinna stanowić najważniejszy czynnik w procesie rekrutacji personelu służb egzekwujących przestrzeganie prawa oraz podczas szkolenia powinien zostać położony znaczny nacisk na rozwijanie umiejętności komunikacji interpersonalnej opartych na szacunku dla godności ludzkiej. Posiadanie

takich umiejętności często umożliwia funkcjonariuszowi policji lub służb więziennych rozładowanie sytuacji, które w przeciwnym wypadku mogłyby stać się przyczynkiem do wybuchu przemocy, zaś bardziej ogólnie prowadzi do obniżenia napięcia oraz podniesienia jakości życia w policji oraz zakładach więziennictwa, co przynosi korzyść wszystkim osobom zainteresowanym". CPT kładzie szczególny nacisk na konieczność rozwijania umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej.

W ocenie KMP, ofertę szkoleniową należałoby poszerzyć kładąc nacisk na zajęcia warsztatowe, podczas których personel Izby miałby szansę ćwiczyć pod okiem specjalisty zachowania w sytuacji, które mogą wystąpić w pracy z trudnymi osobami bez wyrządzania im krzywdy. Ponadto funkcjonariusze pełniący służbę powinni umieć udzielać pierwszej pomocy osobom w różnym stanie fizycznym czy psychicznym, a także wiedzieć jak radzić sobie ze stresem i agresją etc.

Godną podkreślenia jest skrupulatność funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w PdOZ w prowadzeniu dokumentacji. Jej analiza wskazuje na brak uchybień w tym zakresie. W ocenie wizytujących, personel zajmujący się dokumentowaniem pobytu osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia dochowuje wszelkich starań, aby dokumentacja był prowadzona rzetelnie i czytelnie.

7. Warunki bytowe

Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia usytuowane są na parterze Komendy Powiatowej Policji w Lublińcu. W ich skład wchodzi: 4 pokoje dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia (w tym 1 dwuosobowy pokój oraz 3 jednoosobowe pokoje), dyżurka profosa, pomieszczenie przeznaczone do przechowywania depozytu, pomieszczenie służące jako magazyn czystej bielizny pościelowej, pomieszczenie służące jako magazyn brudnej bielizny pościelowej, pokój do przygotowywania posiłków dla osób zatrzymanych, pomieszczenie wydawania posiłków dla osób zatrzymanych, 2 pokoje sanitarne służące do utrzymania higieny osobistej oraz pokój lekarski.

Należy zauważyć, że pomimo iż Izba została całkowicie odnowiona w wyniku przeprowadzonego remontu Komendy Powiatowej Policji w Lublińcu, pomieszczenia

dla osób zatrzymanych ani sanitariaty nie zostały wyposażone w urządzenia ułatwiające poruszanie się osobom z niepełnosprawnością. W związku z tym KMP w ramach najbliższego planowanego remontu pomieszczeń PdOZ dostosowanie sanitariatów Izby oraz przynajmniej jednego pokoju do potrzeb osób z niepełnosprawnością i osób starszych, które nie będą w stanie samodzielnie się poruszać bez odpowiednich udogodnień.

W Izbie zainstalowany jest monitoring. Podgląd monitoringu dostępny jest w dyżurce profosa. Został on umieszczony w taki sposób, że nie jest widoczny dla osób trzecich. Zapis obrazu z monitoring jest zapisywany i przechowywany przez ok. 30 dni.

Pokoje dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia posiadają powierzchnię większą niż 3 m² przypadające na jedną osobę. Pokoje te zostały wyposażone w jednoosobowe podesty oraz stoły i ławy bez ostrych krawędzi, które są przymocowane do podłogi i ścian. Grzejniki centralnego ogrzewania umieszczono pod oknami, a dostęp do nich zabezpieczono drucianą siatką. Zatrzymani mają zapewnione właściwą wentylację pokoju oraz temperaturę w nim panującą. Pomieszczenia te wyposażono w sygnalizację przyzywową. W czasie wizytacji każdy z pokoiów utrzymany był w czystości. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji pozytywnie oceniają starania osób pełniących służbę w PdOZ o schludny wygląd pomieszczeń wchodzących w skład Izby.

Rzeczy wartościowe, które zatrzymany posiada przy sobie w trakcie zatrzymania, zostają wpisane w kwit depozytowy, pakowane w zawiązywane sznurkiem woreczki i w ten sposób przechowywane na półkach depozytowych. Półki te oraz wieszak na okrycie wierzchnie osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia znajdują się w odrębnym pomieszczeniu.

Pokoje sanitarne dla kobiet i mężczyzn służące do utrzymania higieny osobistej są odpowiednio oświetlone i wentylowane, a także wyposażone w środki higieny osobistej. W związku z faktem, iż drzwi do pokoju sanitarnego są w części przeszklone, wątpliwości przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji wzbudził brak wyposażenia natrysków w przesłonki oraz wielkość drzwiczek odgradzających

część, w której znajdują się miski ustępowe od reszty pokoju sanitarnego. Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca zainstalowanie w pokojach sanitarnych wyposażenia stwarzającego warunki zapewniające prawo do intymności osób zatrzymanych.

Zarówno pomieszczenie służące do przygotowywania posiłków, jak i pomieszczenie służące do wydania posiłków dla osób zatrzymanych były dobrze urządzone i utrzymane w należytym porządku. Osoby zatrzymane lub doprowadzone w celu wytrzeźwienia otrzymują napoje w postaci wody mineralnej oraz herbaty. Jak wynika z analizy protokołu kontroli sanitarnej przeprowadzonej w dniu 13 lutego 2013 r. posiłki dla osób zatrzymanych są przygotowywane przez podmiot zewnętrzny, w postaci suchego prowiantu porcjowanego na osobnych talerzykach jednorazowych podawanych na śniadanie i kolację oraz obiadu porcjowanego w osobnych pojemnikach styropianowych jednorazowego użytku.

W pomieszczeniu przeznaczonym jako magazyn czystej pościeli utrzymany był porządek, magazynowana pościel znajdowała się poukładana na półce. W pomieszczeniu służącym jako magazyn brudnej pościeli panował porządek, wyodrębniono w nim specjalny pojemnik do magazynowania brudnej pościeli od osób z podejrzeniem chorób zakaźnych.

Izba dysponuje odzieżą i obuwiem zastępczym, które są utrzymane w bardzo dobrym stanie.

Pokój wizyt lekarskich nie został wyposażony, gdyż badanie odbywa się w Szpitalu, o czym szerzej w pkt. 4 niniejszego Raportu.

Znajdujący się na wyposażeniu Izby alkomat posiadał aktualne świadectwo wzorcowania.

W PdOZ nie wydzielono pomieszczenia do używania wyrobów tytoniowych przez osoby zatrzymane. Mechanizm zaleca, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 maja 2011 roku *w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów oraz w środkach przewozu osób podlegających ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych* (Dz. U. z 2011 r. Nr 97, poz. 564), umożliwienie palenia wyrobów

tytoniowych osobom zatrzymanym i doprowadzonym w celu wytrzeźwienia.

8. Zalecenia

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca:

I. Komendantowi Powiatowemu Policji w Lublińcu:

- 1) wyjaśnienie sytuacji dotyczące osoby zatrzymanej - opisanej w pkt. 4 niniejszego Raportu;
- 2) wyjaśnienie odnoszące się do sytuacji z dnia 15 lutego 2013 r. opisanej w pkt. 3 niniejszego Raportu;
- 3) w ramach najbliższego planowanego remontu pomieszczeń PdOZ dostosowanie sanitariatów Izby oraz przynajmniej jednego pokoju do potrzeb osób z niepełnosprawnością i osób starszych, które nie będą w stanie samodzielnie się poruszać bez odpowiednich udogodnień;
- 4) podjęcie działań zmierzających do wyposażenia stanowisk prysznicowych w przesłony oraz toalety w drzwi zapewniające intymność;
- 5) prowadzenie cyklicznych zajęć warsztatowych i treningów poszerzających umiejętności interpersonalne kadry zatrudnionej do obsługi PdOZ;
- 6) wyodrębnienie miejsca pełniącego rolę palarni dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia.

II. Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Katowicach:

- 1) Przeznaczenie środków na realizację zaleceń nr 3, 4 oraz 5.